

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА

ПРОГРАМА

**вступних іспитів для магістрів з прикладної лінгвістики
з дисципліни «Методологія сучасної лінгвістики»**

Одеса – 2023

ПРОГРАМА

вступних іспитів для магістрів з прикладної лінгвістики з дисципліни «Методологія сучасної лінгвістики»

1. Основи лінгвістичної методології.

Лінгвометодологія. Поняття наукової парадигми та наукової революції (Т. Кун). Типи наукових парадигм у гуманітарних науках. Антропоцентричність сучасного наукового пізнання. Предмет, об'єкт і головні завдання лінгвометодології. Ключові поняття лінгвометодології. Характеристика головних наукових парадигм лінгвістики: порівняльно-історична, структуралістська, комунікативно-функціональна, когнітивна. Дослідницькі принципи сучасної лінгвістики: експансіонізм, експланаторність, антропоцентризм, функціоналізм (О. Кубрякова). Поняття методу, методології і методики і лінгвістиці. Класифікація загальнонаукових методів (спостереження, інтроспекція, індукція, дедукція, гіпотеза, аналіз і синтез, аналогія, таксономія, порівняння, формалізація, ідеалізація, експеримент, моделювання). Загальна характеристика лінгвістичних методів (описовий, порівняльно-історичний, структурний, функціональний, конструктивний, типологічний, зіставний). Прийоми лінгвістичного аналізу.

2. Лінгвістична типологія та мовні ареали.

Генеалогічна класифікація мов світу. Поняття типології у мовознавстві. Типологічна класифікація мов. Мовна типологія та лінгвістичні ареали. Розвиток письма. Основні системи графічного письма у світі. Фонетико-фонологічна і просодична типологія мов. Синтаксичні типології мов світу. Лексична типологія. Соціальна типологія мов. Комунікативні ранги мов, правовий статус, конфесійний статус мов. Міжнародні мови та їх типи. Мовна політика в Україні і світі.

3. Основи прикладної лінгвістики.

Об'єкт і методи прикладної лінгвістики. Розділи прикладної лінгвістики. Комп'ютерна лінгвістика. Прикладні аспекти квантитативної лінгвістики. Комп'ютерна лексикографія. Корпусна лінгвістика. Лінгвістичні аспекти перекладу. Машинний переклад. Теорія і методика викладання мови.

4. Лінгвістична семантика.

Семасіологія як наука про значення мовних одиниць. Напрями семантики (логічна семантика, теорія референції, семантика можливих світів). Значення і зміст. Структура лексичного значення (денотат, сигніфікат, конотат). Поняття семеми і семи. Семний склад лексичної одиниці (архісема, диференційна сема, потенційна сема). Метафора і метонімія як типи перенесення значення слова. Методи семасіології (компонентний аналіз, дистрибутивний аналіз, контекстуальний аналіз, асоціативний експеримент, методика семантичного диференціала).

5. Лінгвістична семіотика.

Об'єкт і предмет лінгвосеміотики. Поняття знака, класифікація знаків (ікони, індекси, символи). Семіозис, моделі семіозису. Семіотичний трикутник. Ономазіологія (семантико-структурна і функціональна ономазіологія). Мотивація в ономазіології.

6. Психолінгвістика.

Психолінгвістика як наука: об'єкт, предмет, методи. Основні проблеми психолінгвістики. Лінгвістика впливу. Теорія мовленнєвої діяльності. Вивчення мовленнєвої діяльності в Росії та Україні. Проблема породження мовлення: основні моделі. Сприйняття та розуміння мовлення. Онотогенез мовлення. Пам'ять у психолінгвістиці. Методика проведення асоціативного експерименту.

7. Міжкультурна комунікація.

Лінгвокультурологія, етнолінгвістика та міжкультурна комунікація. Розвиток міжкультурної комунікації як науки в Європі та США. Гіпотеза лінгвістичної відносності Сепіра – Уорфа. Лінгвістичні параметри етнічної ідентичності. Культурні стереотипи і прецедентні феномени. Мовленнєвий етикет. Міжкультурна компетенція.

8. Соціолінгвістика.

Об'єкт і методи соціолінгвістики. Соціальна диференціація мови. Літературна мова, діалект, наріччя, розмовна мова, просторіччя. Койне, соціолект, жаргон, аргі, сленг. Форми міксації мови (піджини і креольські мови). Диглосія і білінгвізм. Поняття суржиків. Мовна інтерференція. Мовна норма і кодифікація мови. Мовна політика в Україні. Поняття мовної ситуації.

9. Комунікативна лінгвістика.

Поняття комунікації. Комунікативний акт. Типологія моделей комунікації. Комунікативна ситуація. Поняття мовної особистості: структура і сутнісні особливості. Лінгвопрагматика. Теорія мовленнєвих актів (Дж. Остін, Дж. Сьорль). Поняття мовленнєвого акту, фази мовленнєвого акту (локуція, іллокуція, перлокуція). Комунікативні стратегії і тактики. Закони і правила комунікативної взаємодії. Максими спілкування Г. Грайса та Дж. Ліча. Невербальні засоби комунікації.

10. Загальна і прикладна теорія мови.

Загальна і прикладна фонетика. Поняття звука і фонем. Експериментальні методики прикладної фонетики. Загальна і прикладна семантика. Компонентний аналіз. Загальна і прикладна морфологія. Загальний і прикладний синтаксис.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. Львів: ПАІС, 2005. 264 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. К.: Академія, 2004. 344 с.
3. Войцехівська Н. К. Конфліктний дискурс: структурно-семантичний і комунікативно-прагматичний аспекти. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 404 с.
4. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту: Теорія і практикум: наук.-навч. посібник. Донецьк: Юго-Восток, 2007. 313 с.
5. Загнітко А. П. Основи дискурсології. Донецьк: ДонНУ, 2008. 194 с.
6. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: Поняття і терміни: У 4-х томах. Донецьк: ДонНУ, 2012. Т. 1–4.
7. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства: [підручник] / Ю. О. Карпенко. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2006. – 340 с.
8. Ковалевська Т. Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування: монографія. Одеса: Астропринт, 2008. 324 с.
9. Ковалевська Т. Ю., Бронікова С. А. Основи ефективної комунікації: навчальний посібник: (порадник управлінцеві на щодень). Одеса: Фенікс, 2008. 140 с.
10. Компанцева Л. Ф. Лінгвістична експертиза соціальних мереж. К.: Аграр Медіа Груп, 2018. 318 с.
11. Кондратенко Н. В., Стрій Л. І., Билінська О. С. Лінгвопрагматика політичного дискурсу: типологія мовленнєвих жанрів: монографія; за заг. ред. Н.В. Кондратенко. Одеса: Астропринт, 2019. 236 с.
12. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: [підручник] / М. П. Кочерган. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2001. – 286 с.
13. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: Підручник / М.П. Кочерган. – К.: Академія, 2003. – 463 с.
14. Кутуза Н. В. Комунікативна сугестія в рекламному дискурсі: психолінгвістичний аспект. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 736 с.
15. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту. Вінниця: Нова книга, 2004. 272 с.
16. Навальна М. І. Динаміка лексики української періодики початку ХХІ ст.: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. 328 с.
17. Навальна М. Лексика української газетної періодики початку ХХІ ст.: джерела поповнення та стилістичне використання. Переяслав-Хмельницький : «Видавництво КСВ», 2018. – 350 с.
18. Різун В. В., Непійвода Н. Ф., Корнєєв В. М. Лінгвістика впливу: монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 148 с.
19. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.

- 20.Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке: монографія. Черкаси: Ю. Чебаненко, 2012. 488 с.
- 21.Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля – К, 2006. – 716 с.
- 22.Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації. К.: ВЦ «Академія», 2010. 240 с.
- 23.Серажим К. С. Текстознавство: підручник. К.: Київський університет, 2008. 527 с.
- 24.Соссюр Ф. Курс загальної лінгвістики. К.: Основи, 1998. 324 с.
- 25.Українська мова: Енциклопедія / Русанівський В. М., Тараненко О. О., Заблюк М. П. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 650 с.
- 26.Шабат-Савка С. Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові: монографія. Чернівці: Букрек, 2014. 412 с.
- 27.Шевченко І. Когнітивно-прагматичні дослідження дискурсу. В кн.: Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: монографія; за ред. І. Шевченко. Харків: ЧФ Константа, 2005. С. 105–117.
- 28.Шевченко І. С., Морозова О. І. Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність. В кн.: Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: колективна монографія; за ред. І. С. Шевченко. Харків: Константа, 2005. С. 21–28.
- 29.Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 213 с.

Загальні критерії оцінювання

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно (100–90)	<p>Абітурієнт у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p>	<p>Абітурієнт глибоко та всебічно розкриває сутність практичних/розрахункових завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.</p>
Добре (89–75)	<p>достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; самостійно аналізує, узагальнює і</p>	<p>правильно вирішив більшість тестових завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання</p>

	<p>систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.</p>	
<p>Задовільно (74–60)</p>	<p>Не володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого;</p>	<p>Не може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань.</p>
<p>Незадовільно (59–0)</p>	<p>Володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки</p>	<p>Недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі тестові завдання, відсутні сформовані уміння та навички.</p>